Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Afdeling Extern Wetenschappelijke Betrekkingen (EWB)

070 – 370 70 51

Datum
24 februari 2015

Projectnaam
WODC-onderzoek "Evaluatie nationale crisisbeheersingsorganisatie vlucht MH17"

bijlage

WODC-onderzoek "Evaluatie nationale crisisbeheersingsorganisatie vlucht MH17": uitvoering onderzoek

Bijlage nummer 1

1. Doelstelling van de evaluatie

De doelstelling van de evaluatie is om inzicht te krijgen in de vraag in hoeverre de nationale crisisbeheersingsorganisatie na het neerstorten van vlucht MH17 heeft gefunctioneerd zoals beschreven in het Instellingsbesluit MCCb 2013 en het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming 2013, in hoeverre dat functioneren heeft bijgedragen aan het beheersen van de crisis en hoe de communicatie/informatievoorziening is verlopen van de Rijksoverheid richting nabestaanden, samenleving, Tweede Kamer en media. Met deze inzichten dienen, waar nodig en waar mogelijk, lessen te worden getrokken voor het functioneren van de nationale crisisbeheersingsorganisatie bij toekomstige crises.

2. Onderzoeksdesign

De evaluatie kent drie deelonderzoeken:

- deelonderzoek 1: evaluatie functioneren nationale crisisbeheersingsorganisatie vlucht MH17;
- deelonderzoek 2: nabestaandenonderzoek vlucht MH17;
- deelonderzoek 3: evaluatie informatievoorziening en crisiscommunicatie vlucht MH17.

Deze drie deelonderzoeken zijn als volgt ingericht:

Deelonderzoek 1: Evaluatie functioneren nationale crisisbeheersingsorganisatie vlucht MH17		
Onderzoeksvragen	1.1a:	Welke feitelijke rol hebben de actoren binnen de nationale crisisbeheersingsorganisatie gespeeld in de crisis?
	1.1b:	Wat is de mate van overeenstemming tussen de feitelijke rol en de rol zoals voorgeschreven in het Instellingsbesluit MCCb 2013 en het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming 2013?
	1.2a:	Op welke wijze hebben de actoren binnen de nationale crisisbeheersingsorganisatie een flexibele invulling kunnen geven aan het spanningsveld tussen protocollering en (discretionaire) ruimte in de organisatie; dit ten behoeve van een adequate beheersing van de crisis?
	1.2b:	Hoe is de samenwerking verlopen van de nationale crisisbeheersingsorganisatie met partijen die hebben bijgedragen aan de beheersing van de crisis maar geen deel uitmaken van de nationale crisisbeheersingsorganisatie?

	1.2c: Op welke wijze heeft de internationale politieke dynamiek van het Oekraïneconflict mede vorm gegeven aan de besluitvorming en het functioneren van de actoren van de nationale crisisbeheersingsorganisatie?
Respondenten	sleutelinformanten van de crisisbeheersingsorganisatie en van externe partijen die daarmee samenwerkten
Onderzoeksmethoden	• desk research op documenten over het verloop van de crisisbeheersing • interviews met sleutelinformanten van de crisisbeheersingsorganisatie • interviews met sleutelinformanten van externe partijen • internationaal-juridische analyse van de omstandigheden waarbinnen de nationale crisisbeheersingsorganisatie moest opereren

Deelonderzoek 2: Nabestaandenonderzoek vlucht MH17	
Onderzoeksvragen	2a: Hoe is de nazorg verlopen die is geboden aan de nabestaanden? 2b: Hoe is de communicatie verlopen naar en met de nabestaanden?
Respondenten	familierechercheurs en (families van) nabestaanden van Nederlandse slachtoffers
Onderzoeksmethoden	• desk research op open bronnen (overheidssites, media) • interviews met familierechercheurs • online inventarisatie onder de nabestaanden • persoonlijke gesprekken met (families van) nabestaanden van Nederlandse slachtoffers

Deelonderzoek 3: Evaluatie informatievoorziening en crisiscommunicatie vlucht MH17	
Onderzoeksvragen	3a: Hoe is de informatievoorziening verlopen richting de Tweede Kamer? 3b: Hoe is de informatievoorziening verlopen richting de media en de samenleving? 3c: Wat is de waardering van de informatievoorziening door de media en de samenleving?
Respondenten	sleutelinformanten van de crisisbeheersingsorganisatie, media, burgers
Onderzoeksmethoden	• desk research op schriftelijke bronnen binnen de crisisbeheersingsorganisatie en op de informatievoorziening richting de Tweede Kamer • interviews met sleutelinformanten van de crisisbeheersingsorganisatie • trendanalyse van de sociale media (Facebook en Twitter) voor omvang en sentiment van het berichtenverkeer • inhoudsanalyse op opiniërende stukken in de (massa-)media • online enquête onder een representatieve groep Nederlanders over hun beleving en waardering van de communicatie en informatievoorziening van de Rijksoverheid

3. Tijdshorizon

De tijdshorizon voor de evaluatie loopt van 17 juli 2014 (het moment waarop vlucht MH17 is neergestort en de nationale crisisbeheersingsorganisatie in werking is getreden) tot en met het voorjaar van 2015 (teneinde gebeurtenissen en percepties over een zo lang mogelijke periode te kunnen meenemen).

4. Fasering van de evaluatie

Het evaluatieonderzoek valt uiteen in vier opeenvolgende fasen:

A. In fase A worden nadere werkafspraken gemaakt tussen de onderzoekers en het WODC als opdrachtgever van de evaluatie. Daarbij worden de eerste belangrijke stappen gezet ten behoeve van toegang tot het veld (interviews) en toegang tot documenten.
B. In fase B wordt een tijdlijn gereconstrueerd van gebeurtenissen, activiteiten en handelingen van de crisisorganisatie, ten behoeve van de drie deelonderzoeken.
C. In fase C vinden de drie deelonderzoeken plaats, waarbij nadere gegevens worden verzameld en analyses worden verricht per deelonderzoek.
D. In fase D wordt gerapporteerd over de bevindingen.

5. Uitbesteding van de evaluatie

De evaluatie wordt in opdracht van het WODC uitgevoerd door een team van onafhankelijke onderzoekers vanuit de Universiteit Twente. De volgende disciplines zijn betrokken in het onderzoek:

- *Bestuurskunde:* Bestuurskundige kennis van crises, complexe uitvoeringsprocessen en samenwerking in netwerken, in het bijzonder om de uitvoeringspraktijk van de nationale crisisbeheersingsorganisatie te analyseren ten tijde van de crisis rond het neerstorten van vlucht MH17.
- *Internationaal recht:* Een internationaal-juridische benadering voor het analyseren van de randvoorwaarden en beperkingen in termen van internationaal recht en diplomatie waarbinnen de nationale crisisbeheersingsorganisatie moest opereren om de nationale en internationale doelstellingen in de crisisbeheersing te verwezenlijken.
- *Psychologie:* Expertise op het snijvlak van sociale en klinische psychologie om de nazorg voor en communicatie met nabestaanden te evalueren en om het perspectief van de nabestaanden in kaart te brengen.
- *Communicatiewetenschap:* Expertise op het gebied van crisiscommunicatie en massacommunicatie over risico's en veiligheid om een analyse te maken van de wijze waarop de informatievoorziening en communicatie naar Tweede Kamer, media en samenleving is verlopen en hoe dat door die actoren is ervaren.

Het onderzoeksteam bestaat uit de volgende personen:

- Prof.dr. R. Torenvlied, projectleider (hoogleraar publiek management aan de Universiteit Twente, vakgroep Bestuurskunde).
- Prof.dr. R. Wessel (hoogleraar internationaal en Europees institutioneel recht aan de Universiteit Twente, vakgroep Bestuurskunde).
- Prof.dr. E. Giebels (hoogleraar sociale psychologie van conflict en veiligheid aan de Universiteit Twente, vakgroep Psychologie van Conflict, Risico en Veiligheid).
- Dr. J. Gutteling (universitair hoofddocent crisis- en risicocommunicatie, sociale psychologie en communicatiewetenschap aan de Universiteit Twente, vakgroep Psychologie van Conflict, Risico en Veiligheid).
- W. Broekema, MSc (docent/onderzoeker aan de Universiteit Leiden, Instituut Bestuurskunde).
- Drs. M. Moorkamp (promovendus aan de Technische Universiteit Delft en docent Security Management aan de Saxion Hogeschool).